

MAKTABGACHA TA'LIM YOSHDAGI BOLALARDA PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALAR

Soporboyeva Madina Shavkat qizi

8- DMTT tarbiyachisi

Ernafasova Iroda Ilhomovna

8- DMTT tarbiyachisi.

Annotatsiya: *Zamonaviy jamiyatda bola tug'ilishidanoq texnologik muhitda yashaydi. Ushbu maqolada, maktabgacha yoshdagi bolalarga bilim berishda, ularning mustaqil faoliyatga o'rgatishda va ularning ijodiy fikrlashlarini rivojlantirishda pedagogik texnologiyalarning tutgan o'rnini tavsiflab berilgan.*

Kalit so'zlar: *Maktabgacha ta'lim, yosh bolalar, pedagogik va raqamli texnologiyalar, innovatsion texnologiyalar, ta'lim-tarbiya, samardorlik, ijodkorlik, ijtimoiy faollik.*

Ta'limning globallasuvi, innovatsion texnologiyalarning joriy etilayotgani, ayni paytda keng ko'lamli axborotlar oqimi ta'lim mazmunini muntazam yangilab, takomillashtirib borishni taqozo etadi. Ta'lim sohasidagi davlat siyosatini ro'yobga chiqarish, kadrlar tayyorlashda yagona davlat talablari asosida o'quv-tarbiya jarayonini takomillashtirish, o'quv-adabiyotlari bilan ta'minlash, pedagoglarga uzluksiz metodik xizmat ko'rsatish vazifasini amalga oshirish muhim vazifalardan biridir. Bugungi tez o'zgaruvchan iqtisodiy, ijtimoiy va ma'naviy hayot bolalar va yoshlar dunyoqarashini shakllantirish yangi pedagogik interfaol metodlardan keng foydalanishni taqozo qiladi. Bilim qanchalik mustahkam bo'lsa, bola dunyoqarashi, intellektual salohiyati shunchalik rivojlanadi va kamol topadi. Uzluksiz ta'lim tizimining birinchi bo'g'ini bo'lgan maktabgacha ta'lim oldiga qo'yilgan davlat talablariga muvofiq, maktabgacha ta'lim tashkilotlari ta'lim – tarbiya jarayonining samardorligini oshirish, ilm – fanning so'ngi yutuqlarini amaliyotga joriy etish orqali ijodkor, ijtimoiy faol, yuksak ma'naviyatli, kasb – hunarli, Ona Vatanga sadoqatli, milliy va umuminsoniy qadriyatlarini ardoqlaydigan, ijodiy va mustaqil fikr yurita oladigan, davlat, jamiyat va oila oldida o'z burchi va javobgarligini his etadigan barkamol bolani kamolga yetkazish, ularning ongi va qalbiga milliy istiqloq g'oyasini singdirish kabi muhim vazifalarni amalga oshirish nazarda tutiladi.

Maktabgacha ta'lim muassasasi va uning tashqarisida kengaytirilgan ta'lim berishda, jumladan bolalarning nutqidagi kamchiliklarni korreksiyalashda texnologiyalarning imkoniyatlari har qanday vaqtda va istalgan vaqtda qo'llab - quvvatlanishi va rag'batlantirilishi mumkin. Bolalarning taraqqiyotini baholash va kuzatishga yordam beradigan ta'limga yanada yaxlit yondashuv sanaladi. Raqamli texnologiyalardan foydalanib, turli xil raqamli yechimlar bo'lishi mumkin. Tarbiyachi va bola o'rtasidagi hamkorlikni rivojlantirish, o'quv jarayonini o'zgartirish, bolalar nutqi va tilini tuzatish uchun raqamli texnologiyalardan foydalanish maktabgacha ta'lim muassasasida ishlash o'quv jarayonida ta'limni, ma'lum ko'nikma va malakalarni egallashni rag'batlantiradi.

Maktabgacha ta'lim nuqtai nazaridan, bu alohida ta'kidlanadi. Bir qator tematik sohalarda kompyuterlar bolalarning o'qishi va fikrlashiga ijobiy ta'sir ko'rsatishi mumkin, shuningdek, ularning metakognitiv ko'nikmalarining bugungi kunda yanada dolzarbligi aytiladi.

Texnologiya bolalarga bilim olishga yordam beradimi, degan savol tug'iladi? MTM larda texnologiya orqali bunga qanday erishish mumkinligi haqidagi savolli muloqot va hamkorlik, meta-kompetentsiyalar va ijodkorlikka asoslanadi. Raqamli texnologiyalar yordamida rivojlanishi mumkin bo'lgan bolalarning nutqidagi kamchiliklarni bartaraf etishda turli dasturlar yoki raqamli o'yinlardan foydalaniladi. Tengdoshlari, shuningdek, bolalar uchun mos dasturiy ta'minotga ega maktabgacha ta'lim muassasalarida nutq va tilni tuzatish ishlarida texnologiyalardan foydalanish imkoniyatlari, albatta, yaratilishi kerak.

Pedagogik texnologiyani loyihalashtirishda bolaning individual hamda yosh xususiyatlari, uning tayyorgarlik darajasi hisobga olinishi muhim ahamiyat kasb etadi. Jumladan, MTMlarda nutq o'zlashtirish mashg'ulotini olib borishda pedagogik texnologiyalardan foydalanish, olib borilayotgan mashg'ulotlarni, berilayotgan bilimlarni tushunarli va soda yetkazish yo'llarini loyihalashtirilgan pedagogik texnologiyalar asosida tashkil etish muhimdir. Buning uchun avvalo, tarbiyachi berilayotgan mazmunga mos metod, shakl, texnik jihozlar, o'yinlar hamda kutiladigan natijani oldindan rejalashtirmoq lozim. Ma'lumki, bugungi kunda bolalar "texnika asri"da ulg'aymoqdalar. Bolalarning talabi bo'yicha mashg'ulotlarni loyihalashtirmoq juda muhimdir. Ayniqsa, ular uchun qiziqarli tarzda tayyorlangan multimedia dasturlarining mavzuga moslarini tizimli modulini yaratish, soddadan murakkabga, izchil, ketma-ket tashkil etish, har bir mashg'ulotga doir multimedialarni qo'llash tarbiyachidan ijodkorlik, izlanish hamda mas'uliyat bilan har bir mashg'ulotga yondashishni talab etadi. Albatta bunda, pedagogning diqqat markazida o'zining maksimal imkoniyatlarini ishga solib bilim olishga intilayotgan, yangi tajribasinozlarni qabul qila oladigan va hayotning har xil holatlarida mustaqil, ongli va mas'uliyat bilan qaror qabul qilishga qodir bo'lgan butun bir bola shaxsi turmog'i lozim. Bolaga ijtimoiy normalar asosida bilim beruvchi an'anaviy pedagogik texnologiyalardan farqli o'laroq bolaga yo'naltirilgan ta'lim texnologiyasida yuqorida qayd qilingan yo'nalish(sifat)larni bola tomonidan zabt etilishi tarbiyaning asosiy maqsadi qilib qo'yiladi.

Bolalar bog'chasida muammoli ta'lim texnologiyasi. Muammoli ta'limning to'rt darajasi mavjud:

1. O'qituvchining o'zi muammoni (vazifani) qo'yadi va uni bolalar faol tinglash va muhokama qilish bilan hal qiladi.
2. O'qituvchi muammo qo'yadi, bolalar mustaqil ravishda yoki uning rahbarligi ostida yechim topadilar. O'qituvchi bolani echimlarni mustaqil izlashga (qisman qidirish usuli) yo'naltiradi.
3. Bola muammo tug'diradi, o'qituvchi uni hal qilishga yordam beradi. Bolada muammoni mustaqil hal qilish qobiliyati tarbiyalanadi.

4. Bola muammoni o'zi qo'yadi va uni o'zi hal qiladi. O'qituvchi hatto muammoni ham ko'rsatmaydi: bola buni o'zi ko'rishi kerak va uni ko'rib, uni hal qilish yo'llari va usullarini ishlab chiqishi va o'rganishi kerak.

(Tadqiqot usuli) Natijada muammoli vaziyatni mustaqil tahlil qilish, mustaqil ravishda to'g'ri javobni topish qobiliyati tarbiyalanadi.

Birinchi bosqich muammoni hal qilish jarayoni - oldingi bilimlarni va harakat usullarini aktualizatsiya qilish bilan muammoning shartlarini tahlil qilish vositalarini izlash: "Savolimizni hal qilish uchun nimani esdan chiqarmasligimiz kerak?", "Biz nimadan foydalanishimiz mumkin?" biz noma'lumni topishni bilamiz

Ikkinchi bosqichda muammoni hal qilish jarayoni mavjud. Bu muammo elementlarining yangi, ilgari noma'lum aloqalari va munosabatlarining ochilishidan iborat, ya'ni. gipoteza, "kalit" izlash, echim g'oyalari. Ikkinchi bosqichda bola "tashqi sharoitda", turli bilim manbalarida echim izlaydi.

Uchinchi bosqich muammoni hal qilish– gipotezani isbotlash va sinovdan o'tkazish, topilgan yechimni amalga oshirish. Amalda, bu amaliy faoliyat bilan bog'liq ba'zi operatsiyalarni bajarishni, hisob -kitoblarni amalga oshirishni, qarorni tasdiqlovchi dalillar tizimini qurishni anglatadi. Bolalarni yangi mavzuga qiziqtirish uchun biz yangi muammoli vaziyatni yaratamiz. Muammoli vaziyatlarni yaratib, biz bolalarni farazlarni ilgari surishga, xulosalar chiqarishga va xato qilishdan qo'rqqmaslikka o'rgatamiz. Bolaning atrofidagi narsalar va hodisalar haqida yangi, kutilmagan ma'lumot olish istagi juda muhim.

Maktabgacha ta'lim muassasalarida interfaol texnologiya, AKT texnologiyasi.

IAT -dan foydalanish bolalarning ta'lim motivatsiyasi va individualligini oshirish, ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish va qulay hissiy fon yaratishning samarali usullaridan biridir. Shuningdek, u sizga tushuntirishli tasvirlangan o'qitish usulidan bola faoliyatida faol ishtirok etishga o'tishga imkon beradi. Bu yangi bilimlarni ongli ravishda o'zlashtirishga yordam beradi. Bolalar uchun o'rganish yanada qiziqarli va qiziqarli bo'ladi. Interfaol doska bilan ishlashda bolalarda barcha aqliy jarayonlar rivojlanadi: diqqat, fikrlash, xotira; nutq, shuningdek nozik vosita ko'nikmalari. Maktabgacha yoshdagi katta yoshdagi bolada beixtiyor e'tibor yaxshiroq rivojlangan bo'lib, u qiziqqanida diqqatini jamlaydi, materialni o'rgangan o'quvchi aniq, yorqin, bolada ijobiy his -tuyg'ularni uyg'otadi.

8. O'yin texnologiyasi. Bu simulyatsiya texnologiyasi. Bu texnologiyaning o'ziga xos xususiyati - ta'lim sohasidagi muhim kasbiy qiyinchiliklarni modellashtirish va ularni hal qilish yo'llarini izlash.

Bolalar uchun rejissyorlik o'yinlarini tashkil etishning pedagogik texnologiyasi: O'yin ko'nikmalarini rivojlantirish uchun ko'p funktsiyali o'yin materialni yaratiladi, ertaklardan foydalanish tavsiya etiladi, o'yinni tashkil qilish davomiyligi 2 - 3 oy davom etishi mumkin.

Pedagogik texnologiyaning bosqichlari:

1 -bosqich: ertakni badiiy idrok etishni tashkil etishga asoslangan o'yin tajribasini mazmun bilan boyitish.

2 -bosqich: yangi yoki tanish ertaklar syujetlari asosida ko'p funktsiyali o'yin materialidan foydalanishga asoslangan syujet ishlab chiqish. Ko'p funktsiyali material - bu o'yin voqealari rivojlanadigan "semantik maydon".

3 -bosqich: ko'p funktsiyali o'yin materialini mustaqil yaratish va ertak qahramonlarining yangi sarguzashtlarini kashf qilish asosida syujet ishlab chiqish.

Rolli o'yinlarni tashkil etishning pedagogik texnologiyasi:

Rolli o'yinlar ijtimoiy haqiqat bilan bog'liq.

Texnologiya bosqichlari:1 -bosqich: Bola o'yinda aks ettiradigan haqiqat sohasi haqidagi g'oyalarni boyitish (kuzatuvlar, hikoyalar, taassurotlar haqidagi suhbatlar). Bolani odamlar, ularning faoliyati, munosabatlari bilan tanishtirish muhimdir.

2 -bosqich: Rolli o'yinni tashkil qilish ("o'yinga tayyorgarlik").

O'yin mavzusiga muvofiq odamlarning o'zaro ta'siri, voqealarni ixtiro qilish va tuzish holatini aniqlash; Bolalarning samarali va badiiy faoliyatini tashkil etish, o'qituvchilar bilan birgalikda ijod qilish, bolalar yig'ish, tarbiyachining bolalar bilan birgalikdagi o'yin faoliyati asosida sub'ekt-o'yin muhitini yaratish;

3 -bosqich: Bolalarning mustaqil o'yin faoliyati; bola gapiradigan xayoliy sherigi bilan rolli o'yinni tashkil qilish.

Xulosa qilib aytganda, raqamli texnologiyalar - bu pedagogik vositalardan biri va shaxslararo o'zaro ta'sirlarni to'liq almashtiradi, lekin ulardan maqsadli foydalanish bolaning nutq va tilni tuzatish jarayonida ishtirok etishiga ko'maklashishi mumkin. Bu bolalarning o'zi uchun qiziqarli va foydali hisoblanadi. Hozirgi maktabgacha yoshdagi bolalar tezkor muloqot va grafik muhitni xohlaydilar, lekin unday emas yangi aqlli texnologiyalarni sinab ko'rishdan qo'rqadi. Yaxshi tashkil etilgan ta'lim, kontent, texnologiya va o'quvchilar bir -biri bilan o'zaro aloqada bo'ladigan muhit hisobga olingan holda shaxsiylashtirilgan pedagogik va tuzatish ishlarini amalga oshirishda raqamli texnologiyalar qo'l keladi. Raqamli texnologiyalar erta o'qish ko'nikmalarini oshirishga va bolalar nutqidagi kamchiliklarni korreksiyalashda yordam beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Gros, B. (2016). The Alexander, R. (2008). Towards Dialogic Teaching: rethinking classroom talk (4th Edition). York: Dialogos.

2. Bennett, S., Maton, K., & Kervin, L. (2008). The "digitalnatives" debate: A critical review of the evidence. British journal of educational technology, 39(5), 775- 786. Retrieved from <https://ro.uow.edu.au/cgi/viewcontent.cgi?article=2465&context=edupaper>

3. Boboyorova G. Bolalarni maktabga tayyorlashda interfaol metodlardan foydalanish

4. Boymatova A.G., Djumabayeva M.B.Maktabgacha yoshdagi bolalarning psixologik xususiyatlari..

5. Ismoilov Kakhramonjon Abdumuminovich. (2023). THE ROLE OF BLENDED LEARNING TECHNOLOGY IN IMPROVEMENT OF PROFESSIONAL COMPETENCE (on the basis of foreign sources). International Journal of Formal Education, 2(5), 205–211. Retrieved from <http://journals.academiczone.net/index.php/ijfe/article/view/845>

6. Ismoilov Qahramon. (2023). ZAHIRIDDIN MUHAMMAD BOBURNING VALIY ZOTLARGA MUNOSABATI. INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCES WITH HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS, 1(11.02), 345–347. Retrieved from <https://www.myscience.uz/index.php/issue/article/view/228>